

Leading lady in vrije val

De Standaard/DS2,
Di. 10 Mar. 2015, Pagina 6

Bij Tom Lanoye wordt King Lear een vrouwelijke 'captain of industry'. Haar neergang volgt de curve van haar bedrijf, dat kopje ondergaat in de crisis. Frieda Pittoors steelt de show met een aangrijpende vertolking, terwijl rondom haar de tragedie wegglijdt naar melodrama. Geert Van der Speeten

Een huilbui in volle bestuursvergadering is de eerste barst in het plaatje. De voorbode ook van de aftakeling en dementie die zullen volgen. Als een iron lady bestuurt Elisabeth Lear de multinational die ze groot heeft gemaakt. Nu kondigt ze haar prepensioen aan en verdeelt ze de eigendommen onder haar drie zoons. In ruil eist ze enkel wat vleierij. Vastgoedholdings, een overslagbedrijf, aardgasdeals: de portefeuille die hier versnipperd wordt, is aanzienlijk. Rond de tafel groeit de verwarring. Wat is er loos met de grote baas?

Bij *Toneelgroep Amsterdam* zet regisseur Eric de Vroedt fors in de verf hoe deze Koningin Lear de recente actualiteit spiegelt. De voorstelling begint met een glad promofilmpje van Lear Inc, bij de verdeling van de eigendommen licht een wereldkaart op. We zitten midden in de wereldwijde bubbel. Bedrijven leven boven hun stand en denken enkel nog 'globaal'. Een snoeiharde crisis, een echte tsunami, kondigt zich in de verte al met het nodige gerommel aan.

Bordkarton

Op de hoogste verdieping van de 'kathedraal van het kapitaal' valt de hyperrealistische aankleding in allerlei details op. Ze oogt wat goedkoop en kitscherig. De bordkartonnen wereld, de no-nonsensestijl van deze nieuwe rijken: ze botst ook vrolijk met de ronkende verzen die Tom Lanoye hen in de mond legt.

Maar bij Frieda Pittoors, die hier een droomrol met bravoure opeist, is geen sprake van een stijlbreuk. Als tirannieke manager is ze in haar element. Nuks, wispelturig, combattief: zo verschijnt ze op de afspraak. Geen neutrale deux-pièces ook, voor deze leading lady. Ze kiest voor excentrieke outfits en een kapsel dat gekopieerd lijkt van de vrouwenportretten van Van Eyck.

Op hoogmoed volgen neergang, woede, verlies. En bijhorend geraaskal. 'Zwarte zweer, etterbui vol schuim, gistende karbonkel vol vuil bloed': heerlijk hoe Pittoors kan ketteren en de gespierde beledigingen uitbraakt. De transformatie van machtsvrouw naar geknakt vogeltje voltrekt zich niet abrupt. In het lot dat haar personage treft, kan Pittoors klein en kwetsbaar zijn. Als ze met haar korrelige, makkelijk overslaande stem een grimmige parabel van Wannes Van de Velde inzet, komen verwarring en verrukking in één beeld samen.

Toyboy

Koningin Lear is de opener van een heus Lanoye-seizoen. Drie voorstellingen, telkens met een opvallende moederfiguur, gaan de komende weken een na een in première. Na de bejubelde Hamlet vs Hamlet, ook al met een actrice in de titelrol, is deze Shakespearebewerking nog ingrijpender. Lanoye heeft het

verhaal niet alleen geactualiseerd; hele stukken van de plot zijn geschrapt of gecomprimeerd. Van de nar maakt hij een junkie. Elisabeth Lear krijgt ook een kompaan naast zich, een buitenlandsetoyboy die ze werk verschaft in ruil voor wat liefde. Verder was het blijkbaar lastig kiezen voor de vertaler/bewerker. Door de versmelting van personages zitten we plots met een overdosis aan monologen.

Hoe waardig ouder worden als de geest niet meer mee wil? In deze versie wordt de persoonlijke tragedie flink aangescherpt. De affectieve moederband schrijnt en ettert. Dat haar zonen afhaken en op alle fronten mislukken, is voor deze dementerende vrouw niet het grootste failliet. Dat zij, zelf hard en harteloos, hunkert naar de liefde van haar troetelkind: het is aan het slot de ultieme flits van inzicht.

Waar Lanoye klassiek drama aanpakt, is pathos nooit veraf. De regie van De Vroedt lijkt die nog te willen verheven. De slotscène is aanvankelijk een toonbeeld van soberheid - ze toont de economische kaalslag, maar ook de leegte van Lears hersenpan. Maar daarna helt ze vervaarlijk over naar melodrama. Verder flirt het stuk soms met makkelijk effectbejag. Vooral dan in de stormscène: het is de apocalyps die raast, maar dan in pure pretparkstijl.

'Koningin Lear' van *Toneelgroep Amsterdam*. Gezien in de Amsterdamse stadsschouwburg, 8 maart. Volgend seizoen ook in België.

.....èè

Geert Van der Speeten ■